

Tema meseca maja: **Lokalno pridelana hrana**

V današnjem času bi se človek moral malo zamisliti kakšno hrano uživa. Zdravstvena stroka priporoča sezonsko zelenjavo in sadje iz lokalnega okolja, saj je ta običajno bolj optimalno dozorela in ima višjo biološko vrednost. Lokalna trajnostna oskrba ima poleg kakovostnejših živil še širši družbeni pomen, saj se z večanjem obsega potrošnje lokalnih pridelkov in proizvodov ustvarjajo nova delovna mesta, prav tako se omogoča preživetje vsem v agroživilski verigi. Poleg tega pomembno vpliva na ohranitev in razvoj podeželja ter skladen regionalen razvoj.

Ena od prioritet je vzpostavitev t.i. »kratkih verig« med pridelovalcem in potrošnikom saj bo to v prihodnje zagotovo pozitivno vplivalo na domačo slovensko pridelavo sadja in zelenjave ter njeno povezovanje, na povečan obseg ponudbe raznolikega kakovostnega sadja in zelenjave. Posledično pa bo tudi vplivalo na znižanje cen in večjo potrošnjo. Vse več pridelovalcev se med seboj povezuje v t.i. »skupine proizvajalec«, ki lažje zagotavljajo celostno ponudbo lokalnih pridelkov in proizvodov, bodisi v večjih trgovskih verigah, na tržnici ali pa pri direktni prodaji in preskrbi javnih zavodov s svežimi lokalnimi pridelki in proizvodi.

Lokalna trajnostna oskrba

Lokalna trajnostna oskrba s hrano predstavlja lokalno pridelavo, predelavo in distribucijo trajnostno proizvedene hrane, ki je fizično in cenovno dostopna lokalnemu prebivalstvu in porabljena na lokalnih trgih – **»Od njive do krožnika v lokalnem okolje«**

Resolucija o strateških usmeritvah razvoja slovenskega kmetijstva in živilstva do leta 2020 – **»Zagotovimo si hrano za jutri«** opredeljuje trajnostni razvoj kot medsebojno odvisen in uravnotežen razvoj v ekonomskem socialnem in okoljskem smislu. Cilj uveljavljanja trajnostnega razvoja je tako kmetijstvo, ki bo ekonomsko učinkovito in konkurenčno, socialno in družbeno odgovorno, hkrati okolju prijazno in vzdržno.

Obstaja več opredelitev lokalnosti v *Zakonu o kmetijstvu (Uradni list RS, št. 45/2008)*, ki je kot lokalni trg opredeljeno celotno območje RS.

Slovenija z domačo pridelavo ne pokriva svojih potreb po kmetijsko-živilskih proizvodih, zato je za Slovenijo zagotavljanje prehranske varnosti pomembno strateško in politično vprašanje. Doseganje čim višje osnovne prehranske varnosti je vodilo predvsem kmetijske in prehranske politike in prav lokalna trajnostna oskrba s hrano je njun skupni imenovalec. Eden izmed strateških ciljev razvoja slovenskega kmetijstva in proizvodnje hrane in zagotavljanje prehranske varnosti s stabilno pridelavo varne, kakovostne in potrošniku dostopne hrane. V pričakovanih razmerah večjih težav z oskrbo s hrano v svetovnem merilu in tudi zaradi spoznanj o negativnih okoljskih učinkih daljših transportov hrane postaja vprašanje lokalne in regionalne samooskrbe s hrano ponovno pomembno.¹

¹ <http://www.mkgp.gov.si>

DRUŠTVO PRIJATELJEV AGRARNE EKONOMIKE

Lipovci 160, 9231 Beltinci

www.dpae.si

info@dpae.si

Zagotavljanje hrane lokalnemu prebivalstvu s trajnostnim izkoriščanjem domačih proizvodnih virov je strateška opredelitev slovenske države, ki določa tudi njeno politično in ekonomsko suverenost. Prehranska politika zasleduje isti strateški cilj t.j. pospešiti ponudbo in povpraševanje po kakovostni in zdravju koristni hrani, pridelani lokalno in na trajnostni način, ter s tem izboljšati način in oskrbo prebivalstva.

Zadostna lokalna pridelava, predelava in poraba hrane je ob nizki stopnji samooskrbe s kmetijskimi pridelki in proizvodi v RS pomembna predvsem zaradi:

- zagotavljanja državne varnosti za obdobje ekonomskih kriz,
- zmanjšanja odvisnosti od zunanje trgovine, kar je pomembno predvsem v času motene oskrbe (pričakovano večje nihanje cen kot posledica globalizacije in nadaljnje liberalizacije na področju kmetijstva, večjega in spremenjenega povpraševanja, gibanja cen energentov, pogostejših ekstremnih vremenskih pojavov in s tem povezanih letin ter zalog, večje rabe surovin v proizvodnji bio goriv, surovine predstavljajo tudi potencialno donosne naložbe na mednarodnih finančnih trgih,
- urejenosti in obdelanosti podeželja,
- ohranjanja delovnih mest na podeželju,
- zmanjšanja revščine in družbene neenakosti,
- izboljšanja zdravja prebivalstva kot posledica uživanja s stališča prehranske vrednosti kakovostnejše hrane (višja hranilna vrednost, višja vsebnost vitaminov) in trajnejšega zagotavljanja virov živil ter posledično manjše možnosti deficita določenih mikrohranil v prehrani.
- varovanja okolja (dolgi transporti živil, prispevajo k povečani porabi fosilnih goriv, hrupu in onesnaženju zraka, povečani uporabi embalaže in dodajanju umetnih barvil ter konzervansov živilom).

Načini pridelave

- *Ekološko kmetijstvo*

Pri ekološkem kmetijstvu se kot uporabniki odločamo za nakup ekološkega živila, kjer morami biti prepričani, da smo dobili natanko to, kar smo plačali. Sistem je oblikovan tako, da nam daje popolno zagotovilo, da so dobrine, ki jih kupujemo, pridelane povsem v skladu z uredbo EU o ekološkem kmetijstvu ali primeru uvoženih dobrin z enakovrednim ali strožjim naborom predpisov.

Proizvodnja in prodaja ekoloških živil z oznakami in znaki na trgu EU sledi strogemu postopku certifikacije, ki je obvezen za vse. Uredba vsebuje stroga pravila o označevanju in uporabi znaka, da bi kar najbolj zmanjšali zmedo med porabniki.²

² <http://www.mkgp.gov.si>

DRUŠTVO PRIJATELJEV AGRARNE EKONOMIKE

Lipovci 160, 9231 Beltinci

www.dpae.si

info@dpae.si

Da pa je zagotovilo še trdnejše kar porabnik kupi, morajo v skladu z zakonom vsi izdelki, ki so označeni ekološki biti opremljeni z imenom zadnjega, ki je ravnal z izdelkom, to je pridelovalca, predelovalca ali prodajalca, in z imenom ali šifro nadzornega organa.

Slika 1 : Ekološki EU za ekološko kmetijstvo³

Tako so potrošniki, ki kupijo živila, označena z znakom EU, lahko prepričani, da:

- je bilo vsaj 95 % sestavin izdelka, ki so kmetijskega izvora, pridelanih ekološko,
- izdelek zadovoljuje predpise uradnega kontrolnega sistema,
- je izdelek prišel v zaprti embalaži neposredno od pridelovalca, predelovalca ali pripravljavca,
- izdelek nosi ime pridelovalca, predelovalca, pripravljavca ali prodajalca ter ime in šifro nadzornega organa.

Statistika kaže, da veliko porabnikov v EU pri vsakdanjem nakupovanju živil ali naročanju jedi išče izdelke z oznakami za EKO živila in ekološke blagovne znamke. Po ocenah študij se trg za EKO živila poveča od 10 do 15 % letno.⁴

- Integrirana pridelava

Integrirana pridelava je naravi prijazen način pridelave, kjer se z uporabo naravnih virov in mehanizmov, ki zmanjšujejo negativne vplive kmetovanja na okolje in zdravje ljudi, prideluje kakovostna in zdrava hrana.

³ <http://www.zelenaslovenija.si/revija-eol-/arhiv-stevilk-eol-/arhiv/1098-v-sloveniji-celo-mani-povrsin-za-ekolosko-pridelavo-eol-61>

⁴ <http://www.mkgp.gov.si>

DRUŠTVO PRIJATELJEV AGRARNE EKONOMIKE

Lipovci 160, 9231 Beltinci

www.dpae.si

info@dpae.si

Slika 2: Znak za integrirano pridelavo⁵

Bistveni cilji integrirane pridelave so:

- uravnoteženo izvajanje agrotehničnih ukrepov, ob skladnem upoštevanju gospodarskih, ekoloških in toksikoloških dejavnikov,
- prednost je dana naravnim ukrepom pred fitofarmaceutskimi, veterinarsko-farmaceutskimi in biotehnološkimi ukrepi, pri čem se doseže enak gospodarski učinek,
- pridelava brez uporabo gensko spremenjenih organizmov,
- nadzorovana uporaba gnojil in fitofarmaceutskih sredstev,
- pospeševanje in ohranjanje biotske raznovrstnosti z ustreznimi metodami varstva rastlin,
- gnojenje z organskimi gnojili ima prednost pred gnojenjem z mineralnimi gnojili,
- pred gnojenjem redno izvajanje analiz in s tem preprečevanje prehoda nitratov v podtalnico ter kopičenja nitratov rastlinam,
- kontrolirana pridelava in certificiranje pridelkov, kar daje potrošnikom zagotovilo, da proizvodi ustrezajo višjim standardom kakovosti,
- pridelava zdravstveno neoporečne – varne in kakovostne hrane.

V Sloveniji se izvaja integrirana pridelava poljščin, sadja, grozdja in zelenjave. Tehnologija pridelave, postopki kontrole in način označevanja so določeni v pravilnikih o integrirani pridelavi in tehnoloških navodilih za integrirano pridelavo, ki jih vsako leto izda MKGP.⁶

Prav tako jih imenuje organizacija za kontrole in certificiranje, ki skrbijo za stalno kontrolo pridelave ter izdajajo certifikate v skladu s predpisi. Nadzor nad delovanjem organizacij za kontrolo in certificiranje izvaja inšpektorat RS za kmetijstvo, gozdarstvo in hrano.

⁵ <http://www.lifestylenatural.si/257/Integrirana-pridelava>

⁶ <http://www.lifestylenatural.si/257/Integrirana-pridelava>

Slovenski tradicionalni zajtrk

Vlada RS je na svoji oktobrski redni seji 2012 sprejela sklep o razglasitvi dneva slovenske hrane, ki ga obeležujemo vsako leto, in sicer na vsak tretji petek v novembru. Glavni cilj oziroma namen razglasitve takšnega dne je podpora slovenskim pridelovalcem in predelovalcem hrane ter spodbujanje zavedanja in pomena domače samooskrbe, ohranjanje čistega, zdravega okolja, ohranjanje podeželja, seznanjanje mladih s postopki pridelave in predelave hrane ter spodbujanje zanimanja za dejavnosti na kmetijskem področju, saj bo mladim poklic pridelovalca in predelovalca prikazan kot nekaj pozitivnega in kot dejavnost za doseganje pomembnih strateških ciljev.

V okviru dneva slovenske hrane poteka projekt **»Tradicionalni slovenski zajtrk«** v katerega so vključeni slovenski vrtci in osnovne šole z namenom, da pomen kmetijstva, živilske industrije, čebelarstva, ohranjanja čistega okolja v povezavi zdrave in uravnotežene prehrane ter gibanja spoznajo že otroci – da skozi idejo o nujnosti zajtrkovanja spoznajo, da je potrebno biti pozoren, kakšno hrano jemo in posledično, da je lokalna hrana ustrežnejši izbor.⁷

Slika 3: Prikaz živil za »Tradicionalni slovenski zajtrk«⁸

⁷ http://www.mkgp.gov.si/si/delovna_podrocja/promocija_lokalne_hrane/dan_slovenske_hrane/

⁸ http://www.dolenjskilist.si/2012/11/16/88281/novice/novice_splosno/Danes_dan_slovenske_hrane/

DRUŠTVO PRIJATELJEV AGRARNE EKONOMIKE

Lipovci 160, 9231 Beltinci

www.dpae.si

info@dpae.si

Ponudniki oziroma večji dobavitelji pridelane zelenjave v večini nastopajo kot slovenske zadruge.

- KZ Agraria Koper
- Okusi Istre
- KZ Krka
- KZ Ptuj
- KZ Ormož
- KZ Križe
- ponudba pridelovalcev svežega sadja in zelenjave - [seznam KGZS](#)

Ostali ponudniki:

- Zveza združenj ekoloških kmetov Slovenije - Zveza Biodar
- Slovensko združenje za integrirano pridelavo zelenjave
- Kmetijska zadruga Šaleška dolina z.o.o.
- EKO podeželje (EKO portal, EKO mobilna aplikacija)
- UM, Fakulteta za kmetijstvo in biosistemske vede
- Zelena točka/Lokalno.je - Trgovina s slovenskimi pridelki in izdelki.⁹

Zelena točka/Lokalno.je – Trgovina s slovenskimi pridelki in izdelki

Trgovina Zelena točka je locirana v BTC-ju Murska Sobota, Nemčavci 1 d, prav tako preko spletne trgovine www.lokalno.je nudi potrošnikom možnost spletnih nakupov. Cilj trgovine je oskrbovati potrošnika s svežo, sezonsko zelenjavo in sadjem ter z drugimi lokalnimi proizvodi skozi vso leto. Pri izpolnjevanju tega cilja jim pomaga 20 zelenjadarjev in skupaj čez 50 drugih slovenskih pridelovalcev, ki potrošniku zagotavljajo pridelke in izdelke pridelane v Sloveniji.

S ponudbo lokalne hrane skušajo potrošnikom omogočiti kakovostnejši način prehranjevanja in življenja. Zato so njihovi izdelki v večini iz posebnih shem kakovosti, bodisi integrirani, bodisi ekološki, bodisi imajo zaščiteno geografsko poreklo (npr. Ptujski lük).¹⁰

⁹ <http://www.mkgp.gov.si>

¹⁰ <http://www.zelena-tocka.si/>

DRUŠTVO PRIJATELJEV AGRARNE EKONOMIKE

Lipovci 160, 9231 Beltinci

www.dpae.si

info@dpae.si

Slika 3: Zelena točka BTC Murska Sobota

Mojca Klemenčič, dipl. inž. agr. ekon.